

Բ.

Դպրոցները՝ իրենց ծրագրած նպատակին տեսակետով։

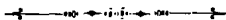
Դժբաղդաբար, Տնտեսագէտները մի միայն հետեւիւի մէջտնի մասին չ'է որ իրարմէ անշատուած և զանազան դպրոցներու են բաժնուած. այլ իրենց կատարելիք գործողութեանը ծրագրի մասին է որ ամենէն աւելի տարբեր տարբեր բազմաթիւ դպրոցներու բաժնուած են՝ դպրոցներ՝ որոնց թիւը կը հասնի փոխառփաները իրարմէ զատող դպրոցներու թուոյն։ Թէ այս պարագան որքան նուազ պատուաբեր է Տնտեսագիտութեան, տեսէ՛ք այս մասին ինչ կ'ըսէ նշանաւոր Բրոֆէսէօրն Մ. Ժիտ՝

« Ախիկայ, անժխտելի կերպիւ, մեծու-
« թեան նշան մը չ'է։ Չի բաւեր, ինք-
« զինքը մխիթարելու համար, ելնել ըսել
« որ քաղաքական տնտեսութիւնը դեռ
« հազիւ հազ մէկ դարու զոյութիւն ունի
« և թէ այդ թերութիւնն ալ ժամանակին
« հետ կ'անհետանայ։ Ուրիշ գիտութիւն-
« ներ՝ որք իրմէ աւելի մեծ չ'են տարիքով,
« որոնք հազիւ մարդու մը կեանքի շրջա-
« նը անցած են, յաւրդած են արդէն
« կազմելու ամբողջութիւն մը սկզբունք-
« ներու, որոնք բաւական ստոյգ հանգա-
« մանք մը ունին ամեն զայնս մշակողնե-
« րուն գրեթէ միաձայն հանութիւնը ստա-
« նալու համար։ Իրաւունք ունենայինք
« թերեւ այդ միևնոյն համաձայնութիւնը
« ուշ կամ կանուխ յուսալու նաև տըն-
« տեսագէտներու միջև, եթէ կարծեցնե-
« րու տարբերութիւնը կայանար մի միայն
« եղելութեանց դիտողութեանը և զայնս
« միացնող յարաբերութիւններուն արտա-
« յայտութեանը մէջ։ Սակայն, ափսոս
« որ այդ կարծիքի անհամաձայնութիւն-
« ները կը զգչին հետապնդելիք վախճա-
« նին, ցանկալի խտէալին և անոր հաս-
« նելու համար յատուկ եղած միջոցնե-
« րուն։ Եւ այդ անհամաձայնութիւնները
« կարող են դադրիլ միայն այն օրը՝ երբ
« մարդկային ազգին բարոյական, քաղա-

« քական և ընկերական միութիւնն ալ ի-
« րագործուելու ըլլայ »։
Ժամանակակից տնտեսական շարժումին մէջ կարելի է որոշել հինգ տեսակ դպրոց և, կամ, հինգ տեսակ ձգտում, որոնց հանգամանքը պայծառապէս որոշ է և որոնք հետեւեալներն են։

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՈՒՆՃԵՆՆ

Փարիզ

ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆՔ

1908/

Ն Շ Ա Ն Ա Ռ Ր Հ Ա Ն Գ Ո Ւ Յ Ե Ա Լ Ք

Ճ Ր Ա Ն Ս Ո Ւ Ա Գ Ո Բ Է

Վախճանն ու վեց տարեկան վախճանեցաւ Գաղղիոյ այս երեւիլ մատենագիր — ակադեմականը (1908 Մայիս 23)՝ Արդէն իսկ անառողջ վիճակի մը մատնուած,

տարիէ մը հետէ՝ վրայ հասաւ իր Աննէթ ըրող մահուան կրակին մը, և որուն հետեւեց՝ շարաթ մը վերջ մահաշունչ քա-
մինն ցնցուեցաւ և ինկաւ։

Ժամանակակից գրականութեան մէջ մեծ տեղ մը գրաւեց Գորէ, և ժառանգեց թուատեղծ, վիպասան ու թատերագիր տիտղոսները։ Ծնաւ ի Բարիք 1842 Յուլի 12ին, և ուսմունքներն սկսաւ Սէն-Լուի լիկէոնը, բայց չկրցաւ աւարտել, վասն զի — կը պատմէ

« Ընտանիքս այնքան աղքատ էր որ սոփոսեցայ վարժարանը թողուլ և դրած շահիւլ Տասնութ տարեկան էի, երբ հայրս յաւրդեցաւ զիս իր ընդօրինակել ընդունել տալ պատերազմական նախարարութեան մէջ, ուր ինք քարտուղար էր։ Բայց իրմէ ժառանգած էի բանաստեղծութեան համար մեծ սէր մը, և շատ ատեն վարչութեան թուղթերուն վրայ ոտանաւորներ կը գրէի, առանց սակայն թերահալու պաշտօնիս կիրարկումն մէջ։ Եւ գտնուած գրասենեակիս պետք գրաւէր անձ մը

էր որ կը հետաքրքրուէր իմ գրական աշխատութիւնն-
րովս ու կը քաջաւերէր զիս...¹
Սոյն հատուածին համառօտ և էական մի քանի տե-
ղեկութիւնները բաւ համարելով՝ անցնինք ակնարկ մը
տալու անոր գրական կեանքին:

Անուն մը չհռչակուի՝ մինչև որ ա-
նոր գործերը հետաքրքրական չդառնան
հրապարակի վրայ՝ այս կամ այն պատ-
ճառաւ: Գորէի անուան հռչակուիլն ալ՝
հայերնի գրականութեան լաւ ծառայելուն
հետեանքն էր: Եւ յիրաւի ամէնուն ու-
շաղղութիւնը գրուած էր թատերական,
լիպական ու քերթողական գրուածքնե-
րով, թէև հաւասար արժէք չունենային
մտքին այդ երեք հոսանքները: Հիւսած
ոտանաւորները հանրութեան զովեստնե-
րուն արժանացան, և հայերէն լեզուով ալ
անոնցմէ զանազան քերթուածներ թարգ-
մանուեցան: Բանաստեղծ էր ինք՝ ոճին և
զգացումներուն փափկութեան ու սրտերու
հետ խօսելու կարողութեան համար, վասն-
զի մարդկային էն նուրը զգացումները
զբզեմու գաղտնիքը գիտէր, կ'ըսէին, և
այդ մասին ոչ ոք կարող էր մրցիլ իրեն
հետ:

Իր երկասիրութիւնները բազմաթիւ են,
որոնցմէ մի քանին միայն յիշենք, որ հե-
տեհալներն են. « Intimités » (1868).
— « Poèmes modernes » (1869). —
« Le Passant » (1869). — « Deux
douleurs » (1870). — « Plus de sang »
(1871). — « Abandonnée » (1871). —
« Fait ce que dois » (1871). — « Bi-
jou de la Délivrance » (1872). —
« Rendez - vous » (1872). —
« Cahier rong » (1874). — « Récits et
Elégies » (1878) — « Les humbles »
և այլն, և այլն: Բուն համբաւը կը սկսի
1869ին « Le Passant » թատերախա-
ղով, որ իր միւս թատերախաղերը կը
գերազանցէ ունեցած ժողովրդականու-
թեամբ, թէ և անոնք ալ մէյ մէյ գլուխ
գործոցներ ըլլալէ չէին դադրեր:

Գաղղիոյ Ճեմարանին անդամակցեցաւ
1874ին, անկէ վերջն ալ հրատարակեց
զանազան հատորներ, ու հոգեբանական
վէպ մ'ալ « Le Coupable » անուամբ:
Իր գործերը շատ լեզուներով ալ թարգ-
մանուած են. և մեր մէջ՝ օրինակի հա-
մար՝ ունինք « Հսկումը » և Դարբիննե-
րու Գործադուլը » (տպ. վեներտ. 1899,
թրգմ. Հ. Ա. Ղազիկեան), վերջինս թարգ-
մանուած է նաև Պ. Աղամեանէ, « Հի-
ւանդապաչ Աղջիկը » (թրգմ. Լ. Լեոն Մ. Ա.):
« Հանրիէտ » (թրգմ. Ռ. Խ. Թիֆլ. 1899).
և այլն: Իսկ իր ոտանաւորներէն շատեր
ունինք այս ու այն հայ թերթերուն մէջ,
գոր օրինակ՝ 1908ին « Լոյս » պատկերա-
զարդ գրական Հանդէսին մէջ, որուն դա-
դարումը Օսմ. Սահմանադրութիւնն հռչա-
կուելուն կարծես մէկ զոհն էր: Յ. Գորէ՝
սիրուած գրագէտ-բանաստեղծ մ'էր և
այնպէս ալ ապրեցաւ. ու միթէ մահուանէ
վերջն ալ սիրելիները չ'են դարձեալ որ
պիտի փնտռուին²:

Հ. Պ. ՏԱՅԵԱՆ

Մեծ իմաստութիւն է դիւրահաւան չըլլալ և
սեփական կայծեաց վրայ յամառ չի գտնուիլ:
Նա է ճշմարտապէս մեծ որ իւր ալաց առջև
փոքր է:

Բարեկութիւնդ զսպէ՝ մեծ յաղթութիւն տարած
կ'ըլլաս:

Անկարելի բաներու մի՛ ցանկար:

Երբ կը խռովինք՝ իմաստասիրութեան դէմ կը
մեղանշենք:

Եթէ թշնամի ունիս հաշտուելու ետեէ եղի՛ր.
բռնութեամբ՝ գործ չի տեսնես:

Այն ատեն ուրախ եղի՛ր՝ երբ բարիք գործես:

Եթէ զօրաւոր ես՝ հեզ եղի՛ր, որպէս զի այլք
քեզմէ միշտ պատկառին՝ քան թէ վախճան (Քի-
զն):

Հոգին Սուրբ՝ արդար հոգւոյ մէջ կը հանգչի՝
ի նշալէս ազանին իւր բունին մէջ:

Լաւ է՝ Աստուծոյ ծառայող խոնարհ գեղջուկը
քան զհպարտ փիլիսոփայն՝ որ զԱստուած ուրա-
ցած՝ կիբեբեր կը պաշտէ:

Մարդս այնքան կը գործէ՝ որքան որ գիտէ.
(Պարօն):

1. « Արեւիկ » 1908 թ. 6800.
2. Հմտ. La Grande Encyclopédie և ժամանակա-
կէց պոլսահայ թերթերը: